TAKSA PLAĆENA U GOTOVU

Obitelj

Broj 40
4. listopada 1936

OBITELJ
ILUSTROVANI TJEDNIK ZA HRVATSKU PORODICU
U ZAGREBU 4. LISTOPADA 1936.

SRIJEMSKO SELO MOROVIĆ I NJEGOVE STARINE

Napisao Đuro Szabo

Od neolitskog je doba do danas sav Srijem gusto naseljen na istim mjestima, koja su u predhistorijsko doba imala nekakvu važnost, pa su se tu razvila i u historijsko doba često važnija mjesta na pr. Vukovar, Vinkovci, Mitrovica, Ruma i t. d. Po svim tim mjestima nalazimo ostatke i iz neolitskog i halštadskog, latenskog, kadšto i brončanog doba, a na istim su mjestima nastajali i rimski gradovi, pa za njima i sredovječne utvrde. Ima i takvih mjesta, koja su kroz cijelo predhistorijsko doba bila nastavana, a danas su tek sela i selišta, na pr. Lovas, Deč, Dalj. Neobično su gusta naselja u svim predhistorijskim i historijskim epohama bila uz Bosut, napose od Vinkovaca do Rače: tu ima jedno šest gradina, tu su Nijemci, Podgrađe, Morović, Rača, sve mjesta, koja su u srednjem vijeku imala svoje utvrde. Nedaleko je Lipovac sa svojom starom crkvom, a u Otoku između Save do Bosuta imade još sijaset neispitanih ostataka iz sviju doba povijesti.

CRKVA NA GROBLJU U MOROVIĆU
Stara crkva, kasnoromanska apsida, gotička lađa. Primjer obrambene crkve srednjeg vijeka (toranj sa strijelnicama i opkop). Fotografija iz godine 1911.
Foto Đuro Szabo

Tamo, gdje se Studva sastaje s Bosutom, (danas su obje te rječice gotovo potpuno mrtvice), živio je već u predhistorijsko doba čovjek. Kod gradnje mosta preko Studve kod Morovića, pa kod gradnje cesta uz sam Morović našli su se različiti ostaci iz raznih kulturnih epoha, napose iz latenskog doba kod samog mjesta, a meni se čini, da je i sadašnje katoličko groblje na mjestu starog rimskog, a možda i predrimskoga groblja. Po dosta pouzdanim vijestima znadem, da se u tom kraju našlo i ostataka iz neolitskog doba, tek su ti porazbacani kojekuda. Kod blizih Adaševaca našao se oveći skupni nalaz iz broncanog doba, a tu je i u srednjem vijeku stajala danas iščezla tvrđa. I u bližem Lipovcu našlo se tragova neolitske kulture, a gradina u Batrovcima nije nego prethistorijska gomila (iz neolitskog doba), gdje se kasnije smjestila stara slavenska kolonija. Još bi trebalo, da se pomnije pretraži gradina u Vranjaku, pa onaj komad šume, koji se zove »Varoš«. Nikada se u nas taj naziv lokaliteta ne nalazi bez razloga, a ovaj je to zanimljiviji, što je cijeli taj prostor optečen rukavom, koji iz Bosuta dobija vode. Slična je susjedna Lučica, sagrađena na mjestu optočenom potočićem Lukom, a taj potočić stoji u vezi sa Studvom. Ima u neposrednoj blizini Lipovca još jedan sličan lokalitet, koji je također bio utvrđen.

Grad Morović danas gotovo sasvim iščeznuo, a da je bio važan u srednjem vijeku, pokazuje i to, što ga Nikola Olah naziva: progugnaculum Slavoniae (obrana Slavonije). Pogotovu je postao važan od vremena, kad je pripao članovima roda Gut-Keled, koji se poslije zovu Morovićki. Taj se rod domogao silne vlasti i velikih posjeda po svoj Hrvatskoj i Slavoniji te po susjednoj Ugarskoj. Tradicija tvrdi dapače naivno, da su tu boravili i sveti apostoli, naročito sv. Metodije. Osobito se istaknuo ban mačvanski Ivan Morovićki, osnivač samostana u Šarengradu. Kad je rod Morovićkih domro, dade kralj Matija Korvin g. 1484. ogromni njihov posjed svome sinu Ivanu Korvinu, koji založi grad biogradskom kapetanu Jurju More-u, no već nakon godine dana preuzme posjed opet u svoje ruke g. 1504.

POGLED NA RUŠEVINE STAROGA GRADA U MOROVIĆU na sastavu rijeke Bosuta i Studve

Stara fotografija od prije četrdeset godina, dok je još preko Bosuta postojao stari drveni most, koji je g. 1898. zamijenjen modernim željeznim
Foto Đuro Szabo

Samo mjesto Morović spominje se rano, najprije kao villa seu possessio g. 1364—1381., a kasnije kao oppidum Maroth, te je i ono pripadalo familiji Morovićkih i njihovih srodnika Bujaka. Morovićki se pojavljuju u Srijemu već koncem 13. stoljeća oko godine 1289., a tijekom vremena gospoduju oni Velikom, Međurječjem, Sređani kod Badljevine, Miholjcem u staroj križevačkoj županiji, Aszuagyom (Suhomlaka?), Orbonom, Posahegyem, Czerova borda posjedom. Sijelo njihovo grad Morović sazidan je na sutoku Bosuta i Studve, a gotovo svi slični lokaliteti onoga kraja imali su nekad svoje utvrde, na pr. grad Cerna, na Sutoku Bića i Bosuta, neznani grad na sastavu Bosuta i Spačve itd.

Morovićki je grad sazidan od čvrste cigle u obliku nepravilna trokuta, opasan čvrstim zidovima, koji su oko dva metra debeli. Od unutarnjeg se grada nije ništa sačuvalo; tamo je sada parohijalni stan s gospodarskim zgradama i baščom, no u zemlji se nalaze još posvuda temelji izginulih zgrada. Sudeći po nacrtu grada na karti Karlovačkog mira (Vjesnik Zemaljskog Arhiva g. IX.) bio je grad Morović kanalom odsječen od blizoga kopna, no danas nema tomu kanalu ni traga, kao ni onom drugom sjevernijem, koji je i mjesto dijelio od ostaloga kraja. No moguće je, da su postojali, jer bi bili veoma znatno pojačali položaj samoga grada. Kako je od iskona Morović smatran važnim gradićem, vidi se i po tom, što je kod njega postojala pogranična linija, koja je iduči od Slankamena odijelila tursko carstvo od austrijskog teritorija, da skrene dalje prema Savi. (V. Vjesnik Zem. Arkiva g. IX. str. 24).

STARA MOROVIĆKA CRKVA

Ta je crkvica jedna od najoriginalnijih crkvenih građevina u svoj našoj domovini. Nalazi se na katoličkom groblju u Moroviću, a opasana je dubokim šancem. Po oskudnim vijestima, koje su do nas doprle, ne možemo mnogo iz njene prošlosti saznati, tek znademo, da nije na jedan mah zadobila svoje sadanje lice, već se proširivanjem i dogradivanjem ovakva stvorila tijekom dugih godina. No uza sve to je zadobila tako jedinstven i cjelovit izgled, kao da ju je dobar majstor odjedared salio.

Očito su pred nama dva dijela: stariji je dio polukružno svetište do stare lađe (kvadratična lika), oboje svedeno bačvastim svodom, a pred taj je dio dograđen noviji: sadašnja lađa — prekrita ravnim drvenim stropom — i nad zapadnim ulazom toranj. Do svetišta je kasnije sagrađena sakristija, izvana zaobljena, no iznutra se vidi, da je zatvorena sa tri stranice nepravilnika. Tlo je sakristije nešto niže od okolnog zemljišta, pa se u nju silazi na dvije stepenice.

U svom je starijem dijelu zadržala crkva prastaru katoličku župnu crkvu, kako ih nalazimo sačuvane i u drugim mjestima Srijema, na pr. u Bapskoj, Ledincima, Rokovcima i Mikanovcima. To je gotovo kvadratična lađa sa polukružnom apsidom. Gotske, dapače i kasnogotske forme dovratnika, prozora i uresa pokazuju dugotrajnost tipa tih crkvica. Kroza zid između sakristije i stare lađe probijen je prolaz, a u tom je zidu uzahan sveden hodnik, pa mu se na kraj toga hodnika nalazi nekoliko stuba, a valjda ih ima još nekoliko i u suprotnom odsjeku tog zida. Danas se može u taj hodnik ući samo ispod krovišta sa svoda stare lađe. Svrha toga hodnika nije sasvim jasna: mogao se upotrebljavati onda, dok još sakristija nije postojala. Ova ima sada dva oveća prozora, a čini se, da je treći prozor zazidan. Sakristija je popločena ovelikim ciglama (30—40—6 cm), na kojima su razni crteži, na jednoj jasni crtež [illegible]. Po svojem su obliku te sredovječne cigle rimske. Nalazimo ih još na nekoliko mjesta crkve, tek u prednjem ih dijelu nema. Te cigle u sakristiji bile su nekad u staroj lađi i svetištu, gdje ih je i sad nekoliko ostalo. Prolaz između sakristije i crkve popločen je još većim ciglama: 54—60 cm. Ne bih to tako potanko ni iznosio, da se nisam uvjerio, da sama ta crkva stoji očito na rimskom tlu. Oko crkve je i sad još starinski

Naslovna slika na omotu:
Jasnica, morovićka unuka
sa svojom lutkom iz Bačke
Foto „Obitelj"

opkop, a oko tog opkopa je groblje. Na tom se cijelom prostoru nalazi kod svakog novoiskopanoga groba fragmenata rimskog posuđa sa karakterističnim rimskim crtežima. Možda je još u rimsko doba tu bilo groblje, jer se kosturova tu našlo sve do obale Broda. Tik uz Bosut našao sam ostatke rimske peći, koje su se pojedini dijelovi dali dosta lako razabrati: prednji dio, u kojem se ložila vatra, da liže do stražnjeg dijela, a u tom stražnjem dijelu bili su još komadi vrlo velikih posuda.

Po fotografiji crkve prije dosta uspjele restauracije iz godine 1898. vidi se, da je to primjer obrambene crkve srednjega vijeka. Svetište je bilo nagusto opremljeno strijelnicama, koje su sada žalibože sve zazidane. Prozorčići su u svetištu vrlo uski, a i oni na predašnjoj lađi nisu mnogo veći te su gore usječeni u sam svod lađe. Svi ti prozorčići i nisu bili drugo već opet strijelnice.

Prednji je dio crkve prostraniji i ima sa svake strane tri šiljato završena prozora nešto većih dimenzija, a nad njima tri okrugla prozora, urešena sa Vierpassom, od kojih je srednji nešto manji.

Glavni je ulaz na zapadnoj strani, a do njega se dolazi ispod tornja, koji je vrlo zanimljiv. Dolje je svod, a gornje spratove dijele grede. U donjem je dijelu četverostran, u gornjem prelazi u osmerokut. Nad ulazom ima samo malen otvor, a u gornjem su spratu oveliki prozori, ukrašeni okvirom od pečenih cigala. Križoliki otvori u višim spratovima nisu nego puškarnice. Ona veća strijelnica uređena je tako, da čovjek može u njoj stajati i na sve strane gađati, te nema iznutra oblik križa. Na sličan je način načinjena i ona manja strijelnica povrh ove veće. Okvir se većih prozora u najvišem spratu proširuje poput stepenica, da se tako strijelac bolje sačuva od hitaca, jer se hitci zaustavljaju u onim stepenicama.

Cijeli je taj toranj osim donjega dijela služio za obrambene svrhe i za izgled po okolici, pa naliči mnogo na toranj i inače srodne crkve u Mikanovcima.

Ta crkva bila je još u 13. stoljeću sijelo arhiđakonata, koji se prvi put spominje g. 1239., a posljednji arhiđakon se spominje g. 1503. Arhiđakonat morovićki obuhvaćao je kraj od Save do Vinkovaca, Tovarnika i Kukujevaca. No kako je u ovom kraju uvijek bilo heretika, bogumila i šizmatika, osnovao je papa Ivan XXIII. bullom iz g. 1414. u Moroviću prepozituru na molbu Ivana Morovićkog i morovićki župnik postao je prepozit te je bio potpuno izuzet od vlasti biskupa i podložen izravno papi. Morovićka je prepozitura trajala 82 godine, a tada je g. 1496. papa Aleksandar VI. podredio Morović biskupu u Pečuhu.

Morovićka župa preživjela je i doba, kad su Turci gospodovali ovim krajem. Između g. 1612. i 1618. pohodio je Srijem prizrenski biskup Petar Katić, koji je zapisao, da su u Moroviću, koji je bio dobro utvrđen, stanovali samo Turci, a kršćani su obitavali samo po šumama. Godine 1637. prešla je morovićka župa u ruke bosanskih franjevaca. Dne 4. kolovoza 1696. podsjedali su Turci s velikom silom Morović.

CRKVA NA GROBLJU U MOROVIĆU
Fotografija iz godine 1935. Foto dr Josip Andrić

U samom mjestu Moroviću sazidana je 1754. nova župna crkva sv. Roka od drveta. Godine 1761. povjerena je župa svjetovnim svećenicima pečuvske biskupije, a godine 1780. potpala je morovićka župa pod đakovačku biskupiju.

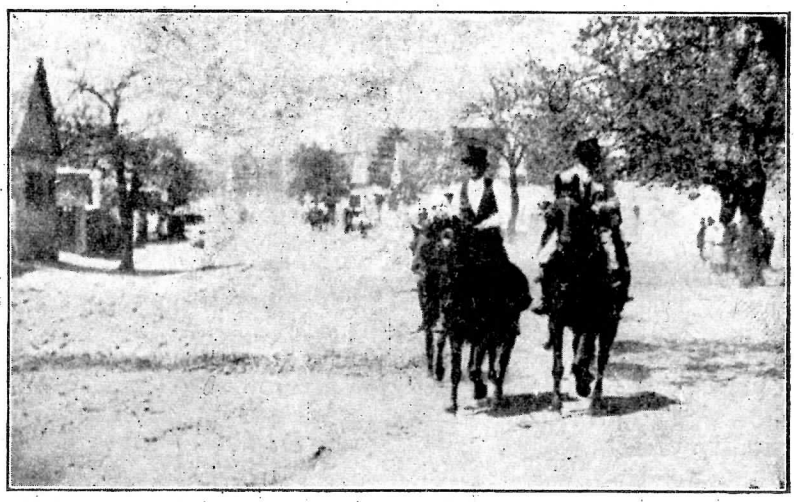

ŠOKAČKI KRAJ U MOROVIĆU,
SADA ULICA KRALJA TOMISLAVA

KAPETAN IVO IZ MOROVIĆA

NARODNA PJESMA

Ni zorice ni bijela danka,
ni danice zvijezde na istoku,
a pokliče pribijela vila
sa lijepe sa Fruške planine,
pak dozivlje u ravno Posavlje
po imenu gradu Moroviću
a na ime Ivu kapetana:
»Gospodine kapetane Ivo,
drž' se danas, kapetane Ivo,
na te ide mnoga turska vojska,
na te ide Osman-paša s vojskom
iz lijepe Bosne kamenite,
iz lijepa iz grada Mostara.«
Ali veli kapetane Ivo:
»Muči vilo, grlo ti zaraslo!
Dokle mi je grada Morovića
i u gradu vlašića uskoka,
ne bojim se Turak bosanlija!«
Jošte Ivo u riječi bješe,
stiže vojska s Bosne kamenite,
i pred vojskom paša Osman-paša.
Dođe paša gradu Moroviću,
bio ga je tri bijela danka,
i pogibe kapetane Ivo,
pogubi ga Bojčiću Alija,
Alija mu i glavu odsiječe,
glava mu se po Bosutu valja.
Al pokliče pribijela vila
sa lijepe sa Fruške planine
te dozivlje priko Srijema ravna
u Posavlje gradu Moroviću
i na ime Ivu kapetana:
»A Boga ti, Ive kapetane,
zaludu ti i ljepota bila
i junaštvo u gradu tvojemu,
kad ti s' glava po Bosutu valja!«
Jošte vila u riječi bila,
poletiše dva crna gavrana
iz lijepa iz ravna Posavlja,
iz bijela grada Morovića,
krvava im krila do ramena
i kljunovi do očiju crnih,
i krvave noge do kolina,
pak odoše priko Srijema ravna,
doletiše gradu Varadinu
pak padoše na kulu bijelu;
zagraktaše obadva gavrana.
Pitao ih gospodine bane:
»Otkuda ste, dva crna gavrana,
niste l', vrani, vi iz Morovića?
ne znate li što za našu vojsku?
je li zdravo Ivo kapetane?«
Ali vele dva crna gavrana:
»Gospodine Petre Varadinče,
sva je vojska mahom izginula,
poginuo kapetane Ivo
u bijelu gradu Moroviću,
glava mu se po Bosutu valja.«

Iz »*Erlangenskog rukopisa*«,
koji je stariji od 200 godina.

MOROVIĆ I NJEGOVI ODLIČNI SINOVI

Napisao Kuzma Moskatelo

»Moroviću, Venecijo mala,« čuo sam da netko pjeva, dok još nisam znao za to srijemsko selo. A kad sam prvi put u nj došao, uvjerio sam se, da je taj stih lijepo okarakterizirao vanjsko lice tog mjesta, koje leži po obalama dviju rijeka.

Kad u Moroviću pređete preko mosta na Bosutu, našli ste se pred ostacima starog morovićkog grada — sjedišta velikaša Morovića. Smješten je bio između rijeka Bosuta i Studbe, tamo, gdje se te dvije rijeke, koje daju naročito obilježje tom selu, sastaju. Tvrđava Morović je od davnine bila važna obrambena i kulturna točka hrvatskog Srijema, a hrabri velikaši Morovići su se osobito u petnaestom vijeku isticali u državnom životu, a najviše kao junaci u borbi protiv Turaka. U svojim su rukama držali velik dio Srijema. Izumrćem te loze nestalo je tih boraca protiv Turaka, narod je bježao, a na njegovo je mjesto dolazio nov tuđinski živalj, te je to imalo loših posljedica za hrvatsku i katoličku stvar u cijelom Srijemu.

S vremenom se oko morovićke gradine razvilo selo, koje se raširilo u dugačkim šorovima oko dviju rijeka. Najvažniji i najveći je »Šokački kraj«, u kojem su najstariji starosjedioci morovićkih Hrvata. Među njima su najistaknutije zadruge Okrugića, Pejakića, Kavedžića, Tetkića, Kozjaka, Bertića, Lucića, Posavčića, Oputrića i drugih — sve samih hrvatskih korenika, koje su u životu Morovića imale najveći udio i mjestu dale najbolje sinove.

Za jesenskih kiša, kad se po sokacima radi velikog blata kola jedva vuku, a tuitamo je već poslagana kukuruzovina, da se s jedne strane sokaka može na drugu, jednoga dana prošao sam preko nekadašnjeg jarka, koji je vodom spajao Bosut i Studbu, te je tako grad bio sa svih strana okružen, i već sam u Šokačkom kraju pred katoličkom crkvom sv. Roka, a moj pratilac mi odmah do nje pokaže prve dvije kuće, koje pripadaju velikoj i uglednoj obitelji Okrugića, iz koje je (iako se nije u Moroviću rodio) potekao poznati hrvatski književnik i svećenik Ilija Okrugić-Srijemac, vrlo popularan pod imenom popa Ilije među srijemskim Hrvatima (a i Srbima). Pisao je pučke dramske komade, a najpoznatija mu je »Šokica«, koja se već davala po svim našim krajevima. Pjevao je pjesme, pisao poučne i povijesne članke, a izdan mu je i pučki ep »Sv. Ivan Kapistran« u 17 pjevanja. U svojim djelima dao

je vjernu sliku života i prirode svoga kraja. Rodio se u Srijemskim Karlovcima g. 1827., a umro je kao župnik i opat g. 1897. u Petrovaradinu.

U istom Šokačkom šoru nalazi se i zadruga Pejakića. I ona je dala hrvatskom javnom životu odličnoga muža: đakovačkoga kanonika P e t r a P e j a k i ć a. On je bio jedan od rijetkih sinova Morovića, koga poslaše »na škole«. Posvetio se filozofskim naukama te je postao gimnazijski profesor. Ali za bana Khuena došao je u sukob s khuenovštinom radi politike, jer se usudio javno reći, da je Srijem hrvatski, te je izgubio državnu službu. Iza toga se posvetio svećeničkom zvanju, biskup Štrosmajer ga je uzeo za svoga tajnika. Kasnije je postao kanonik. Pred mjesec dana je župnoj crkvi svog rodnoga mjesta darovao veliko zvono od 600 kg težine, a i drugim načinima nastoji u visokoj svojoj starosti dokazati ljubav prema svom Moroviću.

Velike šume, koje se nalaze u blizini Morovića, pružaju stanovništvu lijepu zaradu, a baš iz tog mjesta je i D r M i l a n M a r i n o v i ć, profesor šumarskog fakulteta u Beogradu, jedan od naših najistaknutijih šumarskih stručnjaka, koji takav glas uživa i u inozemstvu. Napisao je mnogo iz svoje struke, zastupao naše šumarstvo u mnogim prilikama u inostranstvu. Najnovije i najglavnije mu je djelo »Šumarsko-privredna geografija«, izašlo 1935. godine. Knjiga je naišla na velik odjek i u stranoj štampi. Po majci je dr. Marinović iz porodice Bertića.

Do mene dopire glas pjesme. Momci pjevaju najnovije rodoljubne pjesme, kojima daju oduška svom zanosu za hrvatski seljački pokret. Taj je pokret u ovom kraju još prije svjetskoga rata uhvatio korijena te je nastupao u morovićkom izbornom kotaru i na saborskim izborima. Ali od početka Khuenove vladavine pa sve do prošle godine nije u ovom kraju nikad mogao Hrvat proći na izborima. Tek prošle godine prvi put pobjeđuje Hrvat, kandidat na listini dra Vlatka Mačeka. To je sadašnji narodni zastupnik seljak Živan Kuveždić. Ta pobjeda je rezultat neumornoga političkoga rada, koji su razvili uz samog narodnog zastupnika Kuveždića još neki inteligenti ovoga kraja.

Među njima se osobito ističe Morovićanin d r P e t a r K a v e d ž i ć, odvjetnik u Šidu, poznat kao istaknuti narodni radnik u srednjem Srijemu. Moj je pratilac iz porodice Kavedžića, pa to s ponosom ističe. Priča mi, kako je otac dra Kavedžića bio lugar, uzoran otac mnogobrojne djece, i pokazuje mi kuću u Šokačkom kraju, koja je bila njegova.

Polako se vraćam iz Šokačkoga kraja, u kojem se smjestio najveći dio hrvatskog življa u Moroviću, i iz kojega su svi dosada spomenuti morovićki sinovi, pa tako i o. K a z i m i r T e t k i ć, franjevac-trećoredac i jedini dosadašnji svećenik glagoljaš iz Srijema. On je u proljeće g. 1935. u Moroviću imao mladu misu, koja je bila vrlo svečano proslavljena te se i tom prilikom na raspoloženom narodu vidjelo, koliko ovaj dobri narod voli svoju katoličku vjeru i svoje svećenike.

Danas sve većeg maha u životu mjesta uz stare zadruge zauzimaju i novi doseljenici. Jedan je od takvih rođeni bački Hrvat D r J o s i p A n d r i ć, koji je od malena odrastao u Moroviću i od Morovićana se najviše istaknuo na književnom polju. U svojim pripovijestima iznosi život tog tipičnog srijemskog sela. Književni rad je započeo ciklusom pripovijesti »Srijemske elegije« g. 1913. u »Riječkim Novinama«, nastavio ga u drugom ciklusu »Srijemske slike« i kasnijim pripovijestima, koje su izlazile pojedinačno ili opet u zbirkama. Napisao je desetak knjiga beletrističkih, putopisnih i narodnogospodarskih te mnogo glazbenih kritika i studija. Razgovarajući sa seljacima bio sam

MOROVIĆKA ŽUPNA CRKVA SV. ROKA
Sagrađena je god. 1826., s tornjem iz god. 1928. Lijevo uz crkvu su dvije kuće obitelji Okrugića, a pred crkvom je kalvarija, koju je prije tridesetak godina sagradio odlični Morovićanin Damjan Okrugić
Foto Dr Josip Andrić

svjedok nejedamput, da su mi rekli skoro doslovce iste riječi: »Ja poznam svaki članak ili pripovijest od dra Andrića, čim pročitam samo prvih nekoliko redaka.« Bio sam veseo, kad sam to slušao, jer sam i sam to još prije bio opazio. Toliko je naime njegov stil i način prikazivanja prilagođen i jednostavnom čitaču. Treba pročitati samo koju njegovu srijemsku pripovijest, proći jedanput istim sokakom, gdje se ona odigrava, pa da ti u pameti ostane usječeno mjesto i ljudi, koji su tu izneseni. Danas je on najveću aktivnost razvio kao urednik Hrvatskoga Književnoga Društva sv. Jeronima.

Život u selu teče kao i prije, dakako s manje zabave i manje vesele ljubavne pjesme, koju zamjenjuje rodoljubna. Donijele su to nove prilike, ali narod je i osiromašio. Od mladog naraštaja, koji svojim radom i sudjelovanjem u u omladinskim katoličkim organizacijama budi nove nade, može se mnogo očekivati za budući život Morovića, koji ima tako lijepu i slavnu prošlost.

Iz „Srijemskih elegija“

MEĐU GRABOVIMA

Napisao Josip Andrić

Zimsko se sunce hladno osmjehuje. Tanke rese bijeloga inja dršću na bešćutnim granama obamrlog drveća pa na mahove padaju po smrznutoj zemlji, kao da ih stresaju one tupe, metalne zrake, što ih bijelo nebo posipa po snježnom velu hladne zime. Ljudska je ruka sa stabalja skinula dozreli plod, jesenski je mraz opalio zeleno mu lišće, a kad se ono — požutjelo i svinuto — onako turobno objesilo niz drijemne grančice, došao je sjevernjak, potrgao ga i razasuo po vlažnoj zemlji. Nebo se smilovalo na ona jadno i golo granje i posuo ga caklenim injem — ali onda je došlo to zimsko sunce. Ništa ... ništa ne smije ostati na njemu ...

Idem po ledu zamrznute rijeke i promatram tu sliku zimske idile. Svuda je naokolo gluha tišina, koju prekida tek tvrdi zov nadaleko raštrkanih gavranova i vrana — a od časa na čas i mukli tutanj leda, koji od velike studeni puca, pa tako daje temeljni ton dominanti zimskih akordâ, kojih nestaje u podlednim riječnim dubinama i snježnim zračnim visinama kao ritmička pratnja »con sordino« svim onim beskonačnim melodijama uspavanoga kraja ... Sve je pusto — samo katkad vidiš, gdje se nešto živo posve zamotano miče ulicom po obali, dok ne zamakne u kuću, nad kojom se iz dimnjaka razvio gusti magleni dim; onda opet čuješ zveket zvonaca — to brze saone lete po cesti u maglenu dalj ...

Jaka mi studen pali uši, nos, lice, pa sam se sav stisnuo i žurim se; ovo hladno izvana me goni, a ono iznutra toplo vuče tamo ... tamo ... Ej, da nije toga, što se u grudima tako slatko valja i zove k onim grabovima, k onim vrataščima, sjedio bih ja uz toplu peć, gdje jamačno ne bih tako drhturio! Ali kako da odolim srcu, koje zna, da će tamo biti i — ona? ...

Ja na zakret, ali eno njezina oca, gdje s puškom o ramenu prelazi preko leda. Eno i Karo — već trči prema meni, ta koliko smo ga puta u onim lijepim časovima zajedno milovali! ...

»Kuda ... kuda?«

»U šetnju ...«

U očima osjećam smetenost.

»Zar ti nije hladno?«

»Ta jest ... ali dobro se na sve priučiti ...«

»Pravo, pravo! Ne škodi zima onima, koji je se ne boje. Eto na, ja sam se tako priučio, pa idem bez brige u lov. A ne bi li i ti sa mnom malo do šume?«

Što mogu, nego da idem? A ti se, Marice, malo strpi! Doći ću ...

Prolazimo kraj ruševina negdanjega grada. Po razrovanim se zidinama raspleo bršljan, ali mu se lišće objesilo tako nujno ... beznadno, da mi na taj pogled i nehotice dolazi pitanje: zašto? ...

Tamo iza zida ugledamo protu. Na naš pozdrav odvratio je dostojanstvenim naklonom i izgubio se među ruševinama ...

»Jesi l' ga vidio? Kako je ohol!«

»Da! ...« odvratim i ogledam se, da vidim, ne će li Marica skoro izići. Bože moj, samo da ne ozebe u čekanju! ...

»Goso ti je on, otkako je tu tvrđu osvojio.«

»Osvojio?!«

»Eh, to ti je junačka priča! Da samo čuješ! Znao sam ja već davno, da se nešto radi. Ne da se to skriti, kad se u pogledima krije kakva želja. A prota je — borami — bacao oči prema ‚gradu' i sve šaputao: mora to biti jedamput moje. U gradini su bili prije financi, a prota je stanovao u današnjoj financijskoj zgradi. Nego kako se plan dugo kovao — bilo je to još za Khuena bana — i napokon skovao, pozove prota čika Peru i deda Janka — valjda ih znaš — k sebi pa mile lale oko njih. Oni se našli u čudu, ta nikada nije prota sa »šokcima« pravo ni progovorio, a kamo li tako! Snebivaju se oni i sve guckaju ono vatrene rakije, što im nudi. ‚Znate', govorio im on, trebamo drum u vašem sokaku. Ne mogu više da gledam u našem selu onoga blata, pa kad niko ne će, odlučio sam da se zauzmem ja za to. Znam, da ste vas dvojica najpametniji u selu, pa sam vas pozvo, da se s vama posavjetujem. Kako bi bilo, da idemo vladi u Zagreb?' — Oni ga samo pogledali. — ‚A šta mi znamo? Nismo mi nikad tamo bili.' — Prota se nasmijehne: ‚Ništa zato. Povest ću vas ja, a kažem vam unaprijed, da je to najsigurniji i najbrži put.' — ‚E, pa vi to bolje znate ...' — Prota sebi zadovoljno protare ruke, opomene ih, neka o tom nikom ništa ne govore i odputuje za dva dana s njima u Zagreb. Tamo je kod nekake gospode prota nešto razlagao, čega ni čika Pera ni deda Janko nijesu razumjeli. Na koncu su nešto potpisali, i tako je stvar bila uređena. Prošlo od toga pol godine, a o drumu ni govora. Samo je u to vrijeme od vlade došo nalog, da se financi i prota zamijene za stanove. Da si samo vidio i čuo, kako su ‚topovi' gruvali na dan ‚osvojenja' tvrđave.! A mi smo sve to mučke gledali i slušali ni ne sluteći, kako se to zbilo. Pa i ona dvojica se tek onda dosjetila jadu, kad je već bilo kasno. A moj ti se prota u ovo desetak godina šepiri po ‚gradu', ogledava se po selu i sve se zadovoljno i ponosno smješka. Što ga sada briga za obećani drum i seosko blato. Glavno, da je njegovo gospodstvo u onim zidinama sigurno! ...« —

Kod šume se rastanemo. Ja se vratim natrag pa iako mi je duša bila prepuna nestrpljive želje, da što prije dođem do onih vitih grabova, narivavala mi se ipak neprestano ta čudna priča među moje maglene misli ...

»Što je tebi?« pitala me Mara videći, kako turobno pogledavam prema gradini.

»Zima ...«

Ona spusti nujno glavu, pa sam joj na licu vidio, da me nije razumjela.

Neka je melodija zimskog vjetra popratila njezin uzdah. Šetali smo među grabovima u nujnom snatrenju ...

(Prosinac 1913.)

KAD PO SNJEŽNOM DRUMU I PREKO ZAMRZNUTOG BOSUTA I STUDVE JURE SAONICE

Foto Dr Josip Andrić

NA VAŠARU

Napisao Josip Andrić

Iz vašarske se vreve dizala ciganska pjesma običnih motiva. Gledao sam, kako tamo nedaleko po tračnicama juri lokomotiva tako nekako svijesna svoga cilja.

Uza me je pod mehanom sjedio seljanin, moj neki daleki rođak. Došo na vašar, prodo nekoliko krmaka, pa sada slavi. I mene je ugledao u vrevi onog vašarskog svijeta, pa me silom dovukao, da me časti.

»Šta piješ?«

»Obično ništa...« odvratim.

»Ništa... ništa!... Valjda ipak nešto!«

»Vode...«

»Uf, nemoj, da te... Ta ne budi dete!«

»Kako — dijete?«

»Ta eto!... Oš vina!«

»Ne — ne pijem ga!«

»Rakije?«

»Još manje!«

Složili smo se nekako kod piva. Nerado sam ga pio, ali zamjerio bih mu se, a to na selu među znancima mnogo znači. A mi smo još i rođaci!...

Zvižduk lokomotive miješao se sa cilikom gusala, pijanih glsaova i onom silnom vašarskom vikom u čudnu kombinaciju futurističkih harmonija — čega li?...

Pred njim je stajao deci rakije, a on škiljio u nju s nekim izvanrednim ponosom.

»Šta ćeš! Od šljiva ti je sve dobro. Uberi je s drveta, ide ti u tek. Osuši je, i kako si je zimi željan. Skuhaj je, prava je poslastica. Šljivin pekmez i gospoda jedu. A tek rakija... šljivovica!...«

Digne staklenku uvis, pogleda je i gutne snažno iz nje.

»A jeste li pekli ove jeseni što rakije?« upitam.

»Ja peko?... Da sam je peko, ne bi ove ni pogledô, jer ovo je neki bućkuriš!... Eh, mogô sam ja imati i šljiva i pekmeza i rakije, da nije onih tamo!...«

On pokaza prema željezničkoj stanici.

Dva veseljana se zagrlila, ijuču i pjevaju svoga »bećarca«, a za njima puše gajdaš u mješinu. Cvile gajde, a onaj uvijek isti krupni ton »prdaljke« gubi se u onoj graji...

Dotle mi je moj rođak pričao priču svojih jadâ...

Željeznica!

Sam ju je bijes donesao u naš kraj. Pa kad je već moralo tako biti, zašto onda na gola leđa našega seljaka? O, kako on teško osjeća one dvije željezne pruge, što se po njegovu zemljištu gube tamo daleko... daleko...!

Došli oni, od koji svaki čas čuješ »akor... mikor«, pa izmjerili put. Govorkalo se o željeznici, ali vrijeme prolazilo, a o tom ništa. Svijet se tome radovao, pogotovu oni, koji su živjeli od kirije.

Godina prošla, ali eto onih opet. I opet se ponovilo isto, samo malo kô ozbiljnije, a onda iza par nedjelja opet sve utihnulo.

Da, ali kad su se treći puta vratili, pozove bilježnik seljane k sebi. Obavijesti ih, da će se graditi željeznica, pa da moraju ustupiti onoliko svoga zemljišta, koliko joj treba, a za to će im se već dobro platiti. I pruži im spis, da potpišu, jer — tako zakon traži...

Moj rođak morao ustupiti pol jutra šljivika i pol jutra bašče, jer su ondje htjeli podići stanicu. Platili mu sto dvadeset i devet kruna za to jutro. On se protivio, ali mu ne pomože. Otišao i župniku, da mu napravi protest na vladu. Župnik mu napravio, ali pod uvjetom, da nikom ne kaže, tko je sastavio, i da mu original sastavka povrati. No ni taj protest nije pomogao.

Neko vrijeme zatim počeli graditi stanicu, ali na posve drugome mjestu. Moj rođak tražio zemlju natrag. Jest da! Madžari povadili krumpire, što ih on posadio, pa ih prodali za pedeset kruna, a pol jutra zemlje dali u zamjenu i dobili još sto kruna naplate.

Mom rođaku priskočio u pomoć neki gospodin, koji je kod izbora kanio kandidirati. Vodio ga amo i tamo, obećavao mu svega — ali najedamput iziđe iz predstojnikova ureda i obrati se k mom rođaku, koji ga je čekao vani, pa će mu posve hladno i ozbiljno:

»Prijane, žalim. Ne možemo ništa!...«

Običan svršetak naše obične priče...

*

I ovo večeras sjedim pa mislim. Na zvjezdanom se nebu pojavio mlađak pa se polako spušta tamo prema Savi u Bosnu ili još dalje. Moj pogled ga prati, gdje silazi niz crkveni zvonik, a onda ga za njim nestaje...

Zagledao sam se turobno u mračne konture sela, odakle se javlja neka srijemska pjesma običnih motiva sve jače... jače...

(Listopad 1913.)

NOVA ZVONA DOPREMLJENA PRED MOROVIĆKU ŽUPNU CRKVU
Lijevo kraj velikog zvona kuma Jelisava Ivanišević, desno kraj manjeg zvona kuma Pavica Stanišić, zatim dekan Schwerer i morovićki župnik Gašić

ZVONO SE DIŽE U TORANJ

SLIKE SA SVEČANOSTI BLAGOSLOV
U MOROVIĆU DNE 5. RU

Sve slike foto Dr Jo

NOVA MOROVIĆKA ZVONA

Selo Morović u Srijemu broji nešto preko 2 tisuće duša, od kojih je po polovica Hrvata i Srba, a ima i Nijemaca. Katolici imadu dvije crkve: župnu sv. Roka i staru Gospina Uznesenja na groblju, koja je veća od župne, pa je i narod zove »velikom« crkvom za razliku od župne. Dok se ta Gospina crkva ističe starinom od 7 stoljeća, župna je prešla tek jedno stoljeće. Godine 1908. dao je župnu crkvu iznutra urediti tadanji župnik Ivan Mikić (sada retkovački župnik), a toranj je restauriran g. 1928. za župnika Mihovila Praskića. Sadanji župnik Emerik Gašić je za ovo 3 godine, što je na toj župi, unio nov život u cijelu župu: organizira Katoličku Akciju te ima lijepo križarsko društvo, podiže vjerski i narodni duh raznim manjim i većim priredbama, širi katoličku štampu, brine se, da se obje crkve opskrbe onim, što im je potrebno, proučava povijest morovićke župe te piše veliko povjesno djelo o Moroviću. Sva župa osjeća blagodat takvog njegova neumornog plemenitog rada i nastojanja. — U posljednje dvije godine imao je Morović nekoliko lijepih vjerskih i kulturnih proslava. U travnju 1935. vrlo je svečano proslavljena mlada misa Morovićanina o. Kazimira Tetkića. U lipnju ove godine bila je proslava hrvatske himne, kod koje je sudjelovala i cijela okolica, pa donosimo slike s te proslave na posljednjoj stranici omota ovog broja. A početkom rujna bio je svečani blagoslov novih zvona za župnu crkvu. U njoj su nekada bila 4 zvona, ali su 3 za svjetskog rata bila rekvirirana. Ostalo je samo jedno. Godine 1924. za župnika Pavla Oršića nabavljeno je još jedno novo. A sada još dva, pa crkva opet ima svoja 4 zvona kao i nekad. Najveće zvono darovao je đakovački kanonik Petar Pejakić, Morovićanin, kojemu su svi Morovićani za taj velikodušni dar vrlo zahvalni. Blagoslov i podizanje zvona obavljeno je s velikom svečanošću, s koje donosimo nekoliko slika i koja je dokazala, koliko ljubavi i odanosti osjećaju morovićki katolici prema svojoj vjeri i crkvi. Sami su nabavili drugo zvono, a nabavit će i još jedno za »veliku« crkvu. Dobri župljani uz dobrog župnika kadri su preobraziti svoje selo.

Slika lijevo:

MOROVIĆANIN FRANJEVAC-GLAGOLJAŠ
O. KAZIMIR TETKIĆ

prigodom svoje mlade mise g. 1935. u krugu svoje rodbine, svećenstva, prijatelja i znanaca. — O. Tetkić u sredini, lijevo uza nj morovićki župnik Emerik Gašić, a desno uza nj o. Ante Nižić, koji je o. Tetkića odgojio za redovnika i svećenika

25-GODIŠNJI
FIJANOVE

Najslavniji dosadašnji
vatske glumačke umjetno
ja Fijan, nedostiživi trag
vatsko Kazalište u Zagre
prije ni poslije nije imal
bio, kad je glumio naslo
kespeareovim djelima »H
»Julije Cezar« itd. Ali ist
glumio u slavnoj Scribeov
ša vode« zajedno s M
Strozzi. Rodio se 4. IX.
postao učitelj, zatim glum
jetom slavu hrvatske kaza
Umro je 26. rujna 1911. Z
stanica spomenula se 26.
njem predavanja dra Nik
velikoga hrvatskog umje

ZVONO LEBDI U VISINI TORNJA

...OVA I PODIZANJA NOVIH ZVONA ...RUJNA OVE GODINE

...r Josip Andrić

MOROVIĆANI PROMATRAJU PRED CRKVOM PODIZANJE NOVIH ZVONA
U pozadini bijelo kameno raspelo nasuprot crkvenog ulaza, a oko raspela u polukrugu postavljene postaje kalvarije

...JI SPOMEN ...E SMRTI

...šnji predstavnik hr...etnosti bio je Andri...traged, kakvoga Hr...agrebu nikad više ni ...malo. Nenatkriljiv je ...aslovne uloge u Sha... »Hamlet«, »Otelo«, ...i isto tako je sjajno ...peovoj komediji »Ča... Marijom Ružičkom ...X. 1851. u Zagrebu, ...glumac. Pronio je svi...kazališne umjetnosti. ...1. Zagrebačka radio... 26. rujna o. g. čita... Nikole Andrića tog ...mjetnika.

Slika lijevo:
ANDRIJA FIJAN
najslavniji hrvatski glumac (1851.—1911.)

NAJPOPULARNIJI AMERIČKI SVEĆENIK

U Sjedinjenim Državama Sjeverne Amerike vrše se svake četvrte godine izbori za predsjednika republike. Kako se navršuju sada o Svim Svetima 4 godine, otkako je izabran sadanji američki predsjednik Roosevelt na mjesto pređašnjega Hoowera, spremaju se sada novi izbori. Kandidirat će opet dosadašnji predsjednik Roosevelt, ali bit će i drugih kandidata. Najzanimljivije je to, da se spominje kao kandidat i jedan katolički svećenik. To je P. Coughlin, koji je jedan od najpopularnijih ljudi u Americi uopće. Svoju popularnost stekao je po radiju. On drži predavanja u radiju i sva ga Amerika rado sluša. Dakako da ima na svoje slušače i velik utjecaj, o čem svjedoči ovaj događaj. Kad se početkom g. 1935. radilo o tom, da Sjedinjene Države pristupe međunarodnom sudu u Haagu, za to je bio predsjednik Roosevelt, a sva je prilika bila, da će za to biti i parlamenat. No nekoliko dana prije glasovanja u parlamentu progovorio je o toj stvari na radiju P. Coughlin i pozvao svoje slušače, da pošalju parlamentu prosvjedne brzojave. Već nekoliko minuta iza njegova govora stadoše stizati prvi brzojavi u Washington, a za 24 sata stiglo ih je 70 tisuća. Uspjeh je bio taj, da je u parlamentu kod glasovanja manjkalo 7 glasova, pa je Rooseveltovo nastojanje propalo, a Coughlinovo pobijedilo. P. Coughlin govori na radiju svake nedjelje do podne 1 sat. Za to mora platiti 2.800 dolara (oko 140.000 dinara) na tjedan. Govori o svim pitanjima javnog života, a najviše o socijalnima, te se mnogo zauzima za siromahe protiv bogataša. Dobiva od svojih slušača nebrojena pisma: tako mu je iza jednog predavanja stiglo 1,250.000 pisama. On razašilje na dan katkada do 30.000 pisama, koje mu piše oko 150 pisarica. On stoji u pismenoj vezi sa 2 milijuna ljudi. Poznaje ga sva Amerika kao najvećeg borca protiv kapitalizma i protiv komunizma, pa nije čudo, da ga mnogi Američani žele izabrati i za predsjednika republike.

Na slici vidimo tog vrlo popularnog američkog svećenika, kako svoje slušače uvjerava, da će na izborima za američkog predsjednika pobijediti njegov kandidat. Da li će se to obistiniti, znat ćemo naskoro.

Slika desno:
POPULARNI KATOLIČKI AMERIČKI SVEĆENIK MEĐU SVOJIM SLUŠAČIMA

Roman „Obitelji"

POŽAR U MASLINIKU

NAPISALA GRAZIA DELEDDA — PREVEO LUKA PERINIĆ *(Nastavak)*

Dosadašnji sadržaj: U kršnom sardinijskom selu živi obitelj uzete bake Agostine Marine po tradicionalnim običajima. Baka je Agostina Marina neograničena gazdarica, kojoj se svi obiteljski članovi u svemu pokoravaju. Ona je namijenila mladoj Annarozi vjenčanje s bogatim rodakom odvjetnikom Stjepanom Mura, i Annaroza joj se slijepo pokorava, premda je srce vuče k mladom kovačevu sinu Giollu, koji je pošao na visoke škole. Ispočetka Stjepanova majka nije odobravala vjenčanje svog bogatog sina sa siromašnom Annarozom, no i to se prebrodilo, a njezina je smrt omogućila posvemašnje izvršenje plana, koji je stvorila baka Agostina. Agostinina snaha Nina, koja je dvorila staru Stjepanovu majku za vrijeme njezine bolesti, mlada je udovica i zaljubila se u odvjetnika Stjepana. Nastaje teški zaplet, gdje se svi pokoravaju glavi obitelji, baki Agostini; ali snažni osjećaji neprestano ruju po dušama i prijete novim odlukama i senzacijama. Ludi Agostinin sin Juanniccu zaplet bi jednostavno riješio: vjenčao Stjepana Ninom, a Gioella Annarozom. No tako može samo misliti ludak, koji ne zna poštivati obiteljske interese i drevne zakone poslušnosti. Annaroza nosi svoju bol. Nina se kida u svojoj, ali poslušnost glavi obitelji i interesi zajednice vladaju i dalje. Eno je i njihova služavka Mikedda slobodnija od njih, jer joj je dozvoljeno ljubiti susjeda udovca Taneddu-a, a one moraju više slušati zakon, koji postavlja baka Agostina po drevnoj tradiciji i pravu, nego zakone vlastitog srca. — Eno Nine, kako sjedi u kasnoj noći čekajući Juanniccu-a, da mu otvori i da ga izgrdi, što drugima otkriva tajne njezina srca, i kako prekapa po svojoj prošlosti . . .

Zatim ju je stara poslala, da njeguje bolesnu rođakinju . . . .

Prene je Juanniccu-ov korak i njegov lagani udarac na dvorišnim vratima. Naglo skoči, zatvori vrata, koja su saobraćala između sobe i kuhinje, i odloži svijeću na stol.

Kad je Juanniccu opazio, da ona otvara, učini bojažljivu kretnju: stade težak i drhtav na prag čekajući, da se ona povuče; zatim uđe oborene glave prepuštajući njoj brigu, da zatvori.

A ona je zatvarala s lakim drhtajem u prstima. Još nije znala, kako bi započela razgovor; da li da zaustavi djevera u kuhinji ili da pođe za njim u njegovu sobu, da ih drugi ne bi čuli. Bojala se, da će on podignuti glas. Možda bi bilo bolje pustiti ga da pođe i počekati zgodniji čas, tim više, kad se činilo, da je pijan, sudeći po zadahu vina, koji se od njega širio.

Obuhvati je čuvstvo odvratnosti: Ne! Bolje je šutjeti. I zatezala je sa zatvaranjem, da ga pusti, dok se popne gore. No odjednom nanovo osjeti, da je to strah, a ne odvratnost tjera da zategne. Zato stisne jednu ruku s drugom, da im zaustavi drhtaj, požuri se, da stigne djevera u kuhinji: i opazi, da ju je on čekao.

Stajao je kraj vrata od hodnika. Svjetiljka mu je osvjetljivala lice i bacala njegovu sjenu na zid. Lice mu je bilo blijedo i spuštenih trepavica. Činilo se, kao da je zadrijemao na nogama, s glavom, koja se pomalo ljulja na vratu.

Ona, mnogo viša od njega, približi mu se i obavije ga sa svojom sjenom. Još nije znala, kako da započne; no više se nije bojala; osjećala je, da bi ga stisnula uza zid, ako podigne glas.

No on otvori oči i pogleda je. A ona osjeti, kao da je taj pogled beskrajnog saučešća ruši na zemlju.

»Ti si me čekala,« reče on; a zatim snizi glas, »šta se dogodilo?«

I činilo se, da joj nudi svoju pomoć.

Tad se žena još više zbuni; no govorila je bez srdžbe, s nijemom žalosti.

»Šta si ti o meni rekao svojoj majci?«

On odgovori s neobičnom pripravnošću, gotovo živahno:

»Rekao sam joj istinu!«

»Ne, to nije istina, Juanniccu! Ti si me optužio zbog grijeha, koji nisam izvršila.«

»Ja te nisam optužio zbog grijeha. Što je grijeh? A što si ti kriva, ako stvari u svijetu tako idu? One idu tako, jer tako moraju ići. Ponekad hoćemo da im se odupremo, ali to je isto, kao da metneš ruku proti bujici rijeke, koja izlazi iz svoga korita. I treba je pustiti neka izlazi . . . Tako se tebi svidio onaj čovjek, jer si žena, i ti si se našla sama s njime u časovima, u kojima ti se činilo, da ga još slobodno možeš gledati. Činilo ti se, da je on slobodan čovjek i da si ti slobodna žena. Međutim nikada nismo slobodni. A nismo zato slobodni, jer ne ćemo da budemo slobodni! Da si htjela biti slobodna, mogla si poći za onog čovjeka; Annaroza bi pošla za svog momka i tako biste bile obadvije zadovoljne, bar za neko vrijeme. No u ovoj su kući svi kao djeca: svi nastoje da ne poslušaju, no ne mogu. Ne mogu, ne mogu,« ponovi više puta njišući glavom.

Žena je zapanjeno slušala. Srdžba joj je iščezavala iz srca. Dobro je uviđala, da govori s pijanim čovjekom, a ipak je htjela da mu reče: »Imaš pravo!«

»Juanniccu,« započne, »jesi li ti to kazao svojoj majci? Ti bulazniš; no ona ti je povjerovala, a ja . . . a ja . . .«

»Ti si se uvrijedila. No krivo radiš: ne smijemo se uvrijediti zbog istine. Da li se ja vrijeđam, kad mi govorite, da sam luđak? Lud sam, jer sam lud. I sada znam sve, što si mi htjela reći. Znam, jest! Ti si me čekala, da mi kažeš, kako bih bolje učinio, kad bih se brinuo za svoje stvari i kad se ne bih miješao u tvoje. Na licu ti čitam ono, što mi hoćeš da kažeš. Hoćeš da mi vikneš, da si poštena žena i da želiš da te poštujem. I dajem ti pravo. Poštujem te, Katarino, snaho: nitko te ne poštuje više od mene. Uvijek si bila naša sluškinja, uvijek ustrpljiva i šutljiva. Nikad nisi uživala svoj dio života, a mi smo pobrali tvoju mladost, kao što se pobere šljiva. No šta ti ja sada mogu učiniti? Reci mi, što ti mogu učiniti? Nisi se usudila da pođeš za onog čovjeka; oborila si oči, netom si ih bila po-

digla; dozvolila si, da majka dade ključeve Annarozi, koja ih nije htjela. Gore za tebe! A i on je kao dijete: poslušao je roditelje. Šta tu mogu da ja učinim?«

Ona je slušala i grčila ruke. Bilo je beskorisno s njime razgovarati. Kajala se, da se toliko ponizila: no ipak ga je slušala i imala neobičan dojam, da čuje od njega one iste stvari, koje bi ona sama bila rekla.

»No ja... ja...«, prihvati i odmah ponovo dozvoli, da bude prekinuta.

»Ti... šta ti? Šta hoćeš da ti učiniš? Ako ti sama ne znaš, šta treba da učiniš, kako mogu znati ja? Ti ćeš učiniti svoju dužnost — to mi hoćeš da kažeš. No koja je tvoja dužnost? Da li da stojiš tamo u uglu sa spuštenim očima i da si izjedaš srce ili da još gledaš onoga čovjeka i da pođeš za njega, ako je još na vrijeme? To znaš ti, i ne treba da ti ja kažem.«

»Juanniccu!« reče ona kričavim glasom i podigne ruke, kao da će ga ogrepsti. Oči su joj sjale gotovo divljačkim plamenom. Zatim odjednom obori trepavice i zaklopota s njima, popusti ukočenost njezinih prstiju i ruke se spuste na njegove mišice. Pograbi ga za rukave, kao što ga je neke noći pograbila majka, gotovo kao da od njega traži pomoć.

To je bio težak čas. Juanniccu je vidio, kako se ona snizuje, kako postaje manja i slabija od njega. Osjećao je na mišicama goruće njezine ruke i činilo se, da se kucaj njenog života, boli bez imena i bez konca, uvlači u njegove mrtve žile i da mu dolazi sve do srca.

»Ženo,« reče glasom, koji ona nije kod njega poznavala. Zatim zašuti, jer više nije ni on nalazio riječi. A onda najednom žena se trgne, uspravi se i okrene se: činilo joj se, da je čula kao lako rzanje iza svojih leđa.

To je pijani čovjek plakao za nju.

VII.

Nedjelja je dakle bila objavljena kao dan velikog slavlja za sve.

Bio je svibanj, dan Uzašašća. Već su u zoru zabrujala zvona, a slavuj došao u vrt, da prospe po ružama i po cvijeću nalipa, koji se naslonio na zid, svoje milozvučno biglisanje.

Udovac stric Taneddu presvlačeći kratku košulju, koju mu je oplela i okrpala njegova prva žena, vidio je s prozorčića svoje sobice — onamo dolje u dolini — stare crne hrastove pozlaćene novim lišćem i na brdima tamne granitne klisure pokrivene crvenim cvijećem mahovine. Zašto da se i on ne obuče u nove boje i da ne preda kakvoj djevojci ključeve od kuće svoje žene?

Zasada je oblačio još posve novo odijelo udovca. Otvorio je prozorčić i ogledao se u njemu. Na pozadini s krajolikom vidio je samog sebe u staklu onako malenog i crvenkastog, s baršunastim prslukom, sa svojom novom kapom, kao jedan od onih seljaka sa božićnih jaslica, što su lakirani u crno.

I mislio je, da je i Mikedda malena i mršava. No valjda će narasti, a možda se i nadebljati. Ima jake mišice i sama govori, da bi mogla pročistiti žito i brašno i sama napraviti kruh od čitavog hektolitra pšenice.

»Sada ćemo čuti od gazdarice Agostine, koliko je istine u svemu tome.«

Side, pogleda u kuhinji, da li ključa bob, koji je bio metnuo da se kuha, pogleda, da li volovi jedu. Volovi su jeli u vrućem malom dvorištu i činilo se, da pozdravljaju gospodara lakim mahanjem repa. Sjedne začas na kamen, gdje je obično njegova prva žena prela i plela, i po zadnji put promisli, da li je dobar korak, koji je započeo. Činilo mu se, da uprav teški duh njegove prve žene kruži naokolo i da mu sa velikim sjenama volova, s lakim gibanjem njihovih repova i s onom istom tišinom puste kuće, koju još težom čini izvanjska vika i zvonjava zvona, govori:

»Pođi ka gazdarici Agostini. Ako ti ona kaže, da je dobro, onda je dobro.«

I on pođe ka gazdarici Agostini. No najprije se uvjerio, da li je onaj malen dio puta prazan. Jedino se u dnu, na sunčanom raskršću vidjelo, kako prolaze u žarkom osvjetljenju likovi žena, koje su obučene u novo ruho te idu na misu. Šutio je zvuk kovačeva nakovnja, a postolareva su vrata bila zatvorena. Na vratima gospodarâ opazi seljak lik narisan kredom: mjesto glave bilo je jaje, a k tome dvije pijevčeve nožice. Stade da ga promatra, jer je znao, da je to djelo Gavina, a činilo mu se, da i naliči malko na njega. Zatim uđe.

(Nastavit će se.)

Din. 90,000.000·— jamčevna sredstva

UJEDINJENO

osiguravajuće dion. društvo

ZAGREB

Trg Kralja Petra 11 Tel. br. 23-83, 25-85, 32-68

Preuzima

sve vrsti osiguranja požara, somaž, tuča, provalna kradja, nezgoda, transport, zakonska dužnost jamstva, autokasko i lom stakla

Podružnice:

Zagreb, Beograd, Ljubljana, Novi Sad, Osijek, Sarajevo, Split, Dubrovnik, Petrovgrad, Pančevo i Skoplje.

Zastupstva u svim većim mjestima.

KULTURA

Književnost

TRI KALENDARA

Prva tri kalendara, što osvanuše za g. 1937., jesu jeronimska »Danica«, »Kalendar Srca Isusova i Marijina« te »Kalendar Gospine Krunice«, pa evo da se na njih sumarno osvrnemo.

»Danica« i »Kalendar Srca Isusova« najstariji su i najrašireniji hrvatski kalendari, koji ove godine dolaze posebno dotjerani pred svoju publiku. Oba se ističu ove godine osobito slikovnim sadržajem, koji je i u jednom i u drugom obilat, lijepo probran i savršeno izveden, osobito što se tiče onih slika, koje su tiskane u bakrotisku. Time taj moderni način reproduciranja slika počinje i kod nas dolaziti pred najšire slojeve, a to se više ne će moći zaustaviti. U tom će se smjeru morati i dalje ići. Izborom se slika oba kalendara razlikuju jedan od drugoga u tom, što u »Danici« prevladavaju slike svjetovne (nacionalne, etnografske i dr.), a u »Kalendaru Srca Isusova« religiozne. To je uostalom u skladu s tipom jednog i drugog kalendara, pa je i potrebno i zgodno, da je i sva građa u »Danici« više svjetovna, a u »Kalendaru Srca Isusova« više duhovna. Tako se ta dva glavna naša kalendara lijepo upotpunjuju. Što se samog sadržaja tiče, »Danica« ima bolji izbor suradnika, zaseže na više područja, ima više i boljeg pripovjedačkog i uopće književnog sadržaja, a i pouka je dana u prorađenijoj formi. Cijela »Danica« ima ¾ sadržaja iz seljačkog života, te je selo osnovna nit »Danice«. Naprotiv »Kalendar Srca Isusova« ističe ovaj put posebno snažno pitanje obiteljskog života, a ima i protukomunističkog dobrog štiva. Mnogo je posvećena pažnja sitnim događajima iz života s poučnom jezgrom, ima i mnogo zanimljivih raznolikosti, ali književnost je uglavnom slabo zastupana. »Kalendar Srca Isusova« je za 32 stranice opsežniji od »Danice«, ali zato »Danica« nosi sa sobom još dvije knjige sa 160 stranica, pa za istu cijenu imademo »Kalendar Srca Isusova« na 192 stranice s jedne strane, a »Danicu« i 2 knjige ukupno na 320 stranica s druge strane.

»Kalendar Gospine Krunice« najmlađi je hrvatski katolički kalendar, koji izlazi tek 4. godinu (»Kalendar Srca Isusova« 32, a »Danica« 67. godinu), pa je i manji opsegom, ali zato ima krasnu trobojnu sliku na omotu. Sadržaj mu nije samo religiozan, nego ima dosta i iz etnografije, nešto iz pčelarstva, iz povijesti, higijene itd. Beletristikom i književnim sadržajem uopće zaostaje i ovaj za »Danicom«.

To su eto prva tri kalendara, što nam dođoše i koji neka budu pozdravljeni na njihovu jesenskom putu u naše hrvatske domove!

Kazalište

Širolina opera »Grabancijaš« izvodi se prvi put u subotu 3. o. mj., pa ćemo o tom novom hrvatskom opernom djelu donijeti prikaz u budućem broju. Sva je nada, da će uspjeh tog djela biti velik, što svakoga mora iskreno razveseliti.

»Idiot«, deset prizora iz istoimenog romana Fedora Mihajlovića Dostojevskoga u tri dijela. Između liberalne ruske aristokracije i inteligencije te ruskog naroda nižih slojeva Dostojevski je postavio svoga kneza Myškina kao idealni lik, koji nosi u sebi sve značajke ruskoga kršćanstva: knez Myškin svojom nesebičnošću i kršćanskom ljubavlju nastoji da približi oprečne slojeve ruske i pokaže ruskoj aristokraciji i inteligenciji pravi put, kojim ona mora krenuti. Dostojevski vidi, da je ta aristokracija poprimila više loših duhovnih osobina Zapada, a u Rusiju nije unijela prave vrednote, koje joj je mogla dati zapadna kršćanska kultura. Ali Dostojevski bi čak htio da pokaže nadmoć čistog pravoslavlja nad uvijek savremenim zapadnim katolicizmom. On ne iznosi nepokretnost i uskogrudnost pravoslavlja, daje nam pozitivnu stranu kršćanstva ruskog naroda, kojim kad bi ruska aristokracija bila zadojena, donijela bi spas Rusiji, koju opet čeka misija u životu ostalog svijeta. Kolikogod je knez Myškin uistinu nosilac pravog ruskoga kršćanstva, ipak on zaostaje za velikim junacima kršćanskog zapada, koji su duboko proćućenim kršćanstvom bili i ljudi akcije, koji su radom, a i samim primjerom svojim kadri za sobom povući i druge. Knez Myškin-Idiot je više nalik Wagnerovu Parsifalu, koji tek »sučuvstvom uman, a nevin, lud«, a ne drugim sposobnostima, donosi spas od zla. Zanimljivo je, da su »Idiot« i »Parsifal« zamišljeni u isto vrijeme.

Aristokrata knez Myškin je bolestan čovjek. Svi ga nazivaju idiotom, a on to u stvari nije, nego je dobar i upravo evanđeoski priprost. Dapače, Dostojevski u njegovoj dobroti i naivnosti gleda genijalnost. Dakako da ga u pravom svijetlu ne vidi njegova okolina, vidi ga — pala žena. Ali i ona radije hoće da »živi«, jer vezavši se uza nj boji se, da je on, koji je sada jedini razumije, kasnije ne prezre. Ona toga ne može podnijeti. I taj je čovjek bačen u bodljikavu sredinu, na svakom koraku se ljudima suprotstavlja njegova naivnost, trpi od njihove zlobe i razuma i tim dobrovoljnim trpljenjem uspinje se na putu savršenstva.

Njemu nasuprot je Rogožin, koji na svako ponižavanje sasvim protivno reagira nego li Myškin. Psihološki momenti, živo ocrtani tipovi i značajevi Dostojevskijevog romana u režiji Tita Strozzia od naše drame su vrlo dobro izneseni. Sadržaj između činova čitao je Tito Strozzi. Kneza Myškina-idiota glumio je V. Afrić, Rogožina Lj. Jovanović, Nastasju Filipovnu V. Podgorska, a Dujšin je u um. generalu Ivolginu dao svoju vrlo dobru novu kreaciju. Ostale uloge su bile u dobrim rukama gđa Kernic, Grahor, Kralj, Krleža, Vavra, Huml te gg. Rakuše, Šoljaka, Milanova i dr. Publika je dobru izvedbu nagradila dosada svaki put upravo rekordnim posjetom.

K.

Radio

Zagrebačka radio-stanica prenosi u nedjelju 4. X. u 10 s. prije podne koncerat Dvořákovih skladbi, koje dirigira Milan Sachs, nekadanji dirigent zagrebačke opere, a u 11 s. je prenos »Latinske mise« od Vrhovskog iz crkve sv. Marije. — 5. X. u 20 s. prenos jedne opere. — 6. X. u 18.50 s. o najnovijim knjigama, u 19.05 pregled povijesti glazbe (A. Dobronić), a u 20 s. koncerat komornog trija. — 7. X. u 17.15 s. glazbena priča za djecu, a u 20 s. čita A. Gerašić »Pavla Ćurkovića« od Janka Jurkovića. — 8. X. u 19.05 o modi. — 10. X. u 19.05 s. predavanje dra Božidara Širole o glazbi u Dalmaciji od 16. do 18. stoljeća.

Pošaljite pretplatu priloženim čekom!

Sav građevni materijal

dobijete najpovoljnije kod tvrtke

Antun i M. Urbić

Zagreb — Maksimirska c. 114

Telefon broj 57-24

OTPREMNIČKO PODUZEĆE

ELIAŠ I LAH (vl. Radej Ivan)

ZAGREB

Nikolićeva ulica 10 — Telef. 24-05

Štofove, svile i pribor kupujete u najvećem izboru kod

pomodne kuće

Lebinec i drug

Radićeva ulica br. 1

NAŠ DOM

OTROVANJE OD POSUĐA

Poznata je činjenica, da ukus jela često ovisi o posuđu, u kojem je ono priređeno. Ali posuđe može biti uzrok i otrovanju.

Kod toga dolazi na prvo mjesto posuđe od bakra, gvožđa ili njegovih mješavina i raznih legura. To se događa, kad se u takvom posuđu drže namirnice, koje sadrže kiselina, jer ove rastvaraju kovine. Osobito je opasna kod bakrenog suđa bakrena rđa, ali na sreću su u tome ljudi već danas dosta oprezni.

Otrovanje može nastati i od slabo pečenih kamenih i zemljanih posuda, i to radi olova, koje se barem u maloj tankoj prevlaci na njima nalazi. Tome se može vrlo lako predusresti: novi lonci i posude dobro se očiste vlažnim pijeskom izvana i iznutra, a iza toga ostave se 1 do 2 sata u slabom toplom rastvoru octa (1 l vode, 50 gr. soli i 2 velike žlice octa).

Cink je mnogo manje opasan. Njegove soli izazivaju grčeve u želucu i crijevima, ali do otrovanja obično ne dolazi.

Poznato je da sok od malina ili kupina, kada stoji u sudu od cinka, ubrzo dobija loš ukus, te čovjeku, ako ga pije, pozli.

Posuđe od niklja nije otrovno, ili je to vrlo malo, pa niti kad se radi o kiselom kupusu ili pekmezu od nezrelih šljiva, koji kvare ili truju posuđe.

Isto nije škodljiv ni aluminij, koji preko biljne hrane primamo u se. Dakako u slučaju da je aluminij pomiješan s bakrom, olovom ili drugim kovinama, postaje mogućnost trovanja. Ipak niti u čistom aluminiju ne smiju se prirediti kisela jela, jer se kvari sud i ukus hrane.

K. C.

NAŠIM ČITATELJIMA

Ovim brojem započinje četvrto tromjesečje »Obitelji«, stoga u ovom broju prilažemo i čekove, da time omogućimo, da pretplatnici, koji još dosada nisu poslali pretplatu, učine tu svoju dužnost prema listu.

Svaki pretplatnik mora znati, da točnim plaćanjem pretplate na vrijeme i sebi koristi, jer omogućuje, da list nesamo ne nazaduje, nego postaje sve bolji i ljepši.

U ovom broju počinje i nova dječja priča »Davao u boci«, koja će djecu i odrasle razveseliti. Izlazit će kroz cijelo tromjesečje, a ostali sadržaj bit će svakim brojem dotjeraniji.

DOMAĆICE

Kupujte staklenu, porculansku i vatrostalnu (feuerfest) robu u domaćoj staklani

R. PASARIĆ

Ilica 5 ZAGREB Ilica 5

Svaka kuća i obitelj

koja se želi očuvati od zla nastalog kod ozlijeda kože, osipa, svrbeža, krasta, opeklina, natiska, žulja, vuka, rana od znojenja i upale kože, neka imade uvijek kod kuće ljekovitu **Bartulić mast,** koja štiti i čuva od svakog otrovanja i liječi svaku kožnu ozlijedu. Dobiva se u svakoj ljekarni. Cijena svakoj kutiji Din 10·—. Registrirano pod br. 246 od 31. X. 1934.

Ljekarna BARTULIĆ, Zagreb

DOLAC kraj Tržnice

ĐAVAO U BOCI

ČUDNOVATA PRIČA — NAPISAO ROBERT LOUIS STEVENSON* — PREVODI K. MOSKATELO

Bio je jednom na Havajskim otocima neki čovjek, kojeg ću ja zvati Keawe. Njegovo rodno mjesto je sasvim blizu Honaunaua, tamo gdje su se kosti Keawe-a Velikog izgubile pod jednom pećinom. Taj čovjek bio je siromašan, hrabar i radljiv. Znao je čitati i pisati kao školski učitelj. Bio je vrlo dobar mornar, jer je godinama bio kormilar na jednom parobrodu, koji je vozio između otoka, a bio je i upravljač lađe za lov na kitove na obalama Hamakua. Najposlije je zaželio, da ode u svijet i na daleke otoke. Tako se ukrcao na jednu lađu, koja je išla prema San Francisku.

Već onda je San Francisko bio veoma lijep grad s prekrasnom lukom i mnogo bogatih građana. Čitav jedan brežuljak bio je prekriven palačama.

Keawe se jednog dana šetao po tom brežuljku s punim džepovima novaca i s užitkom je promatrao raskošne zgrade s jedne i druge strane puta.

»Lijepih li kuća,« mislio je, »i kako mora da su sretni ljudi, koji u njima stanuju te se ne moraju brinuti za sutrašnji dan.«

Ta ga je misao progonila, sve dok nije došao do jedne kuće, koja je bila manja od ostalih, ali izrađena kao divan biser. Stubišta i terase te kuće sjali su se kao od srebra. Rubovi gredica bili su ukrašeni kao vijenci, a prozori su se ljeskali kao dijamanti. Keawe stane, da je bolje promotri. U taj čas opazi, da ga jedan čovjek gleda iza jednog prozora. Prozor je bio vrlo sjajan, te je Keawe vidio čovjeka, kao što se vidi riba u dubokoj vodi među grebenima.

Čovjek u srednjim godinama bio je ćelav i imao zašiljenu bradicu. Njegovo je čelo bilo nabrano od briga i gorko je uzdisao. I dok je Keawe promatrao čovjeka, a čovjek Keawea, uputili su se jedan prema drugom.

Najednom se čovjek nasmije, podigne glavu, dade znak Keaweu, da uđe, i povede ga do vratiju kuće.

»Moja je kuća lijepa,« reče on uzdišući. »Izvolite malo pogledati unutrašnjost.«

On povede Keawea kroz niz soba od podruma do tavana, a Keawe se čudio, kako je tu sve savršeno.

»Zbilja imate krasnu kuću,« reče Keawe. »Kad bih ja stanovao u sličnoj kući, ništa drugo ne bih radio, nego samo pjevao po cijeli Božji dan. Kako dakle, da vi uzdišete?«

»Nema nikakva razloga, koji bi priječio, da imate sličnu kuću kao i ja, pa još i ljepšu,« odgovori neznanac. »Vi zasigurno imate novaca, zar ne?«

»Imam pedeset dolara,« reče Keawe, »ali kuća kao ova mora stajati mnogo više od pedeset dolara.«

Čovjek malo razmisli i reče:

»Žalim, što nemate više novaca, jer to će vam možda ubuduće prouzrokovati kakvu neugodnost, ali ja ću vam je odmah dati za pedeset dolara.«

»Kuću?« upita Keawe.

»Ne kuću, nego bocu. Kolikogod vam se čini, da sam ja tako srećan i bogat, rado ću vam priznati, da čitavo moje bogatstvo s kućom i vrtom dolazi od jedne boce, koja je malo veća od četvrt litre.«

On otvori nekakav sanduk i izvadi iz nje malu široku bocu s dugim grlićem. Boca je bila bijela kao mlijeko s titravim odsjevima kao od duge. U unutrašnjosti se nešto micalo kao sjena, koju baca oganj.

»Evo boce,« reče čovjek, a Keawe udari u smijeh. »Vi mi ne vjerujete?« doda neznanac. »Dobro, pokušajte je razbiti, ako možete.«

Keawe uze bocu i baci je svom snagom na pod, a ona odskoči kao dječja lopta, a da se nije razbila.

»Zbilja čudnovato,« reče Keawe, »a po opipu bih rekao, da je ta boca iz stakla.«

»Sigurno da je iz stakla,« potvrdi čovjek uzdišući tužnije nego li ikada. »Ali to staklo mora da je pečeno negdje na paklenom plamenu. U boci vam je đavao, a to je sjena, koju vidite gdje se miče. Taj đavao je u službi svakoga, koji kupi bocu, i pribavlja mu sve što zaželi: ljubav, slavu, novac, kuće, kao što je ova, pa i cijeli grad, kao što je ovaj. Gospodar boce ne treba drugo ništa, nego da govori, što hoće. Napoleon je imao tu bocu i zahvaljujući njoj on je osvojio cijeli svijet; ali ju je na koncu prodao, i tako je pala njegova veličina. Kupio sam je od jednog između mojih bogatih susjeda na brežuljku, a nisam platio za nju više nego tek devedeset dolara. Mogao bih je prodati za

*) Robert Louis Stevenson (čitaj: Stivnson) jedan je od najslavnijih svjetskih pisaca, koji su se proslavili pustolovnim pripovijestima i romanima. Od toga pisca najslavnije je djelo »Zlatni Otok«, pustolovni omladinski roman, koji je preveden na sve kulturne svjetske jezike, a izašao je i u hrvatskom prijevodu u Knjižnici Dobrih Romana. Sad evo ovdje donosimo mladim čitaocima »Obitelji« i ovu poveću priču, koja će sva mlada srca veoma obradovati, te će željno čekati, kadli će doći novi broj »Obitelji«, da im donese nastavak ove zanimljive priče. Svima njima preporučamo, da pročitaju i »Zlatni Otok«, pa će im to postati najmilija knjiga, što su je ikada pročitali.

♥ **RADENSKO KUPALIŠTE**

(KOD MARIBORA)

September Din 1400— Oktobar Din 1200—

20 dana

Sve uračunato: Stan (soba po slobodnom izboru), hrana, 2 liječnička pregleda, kupanje, piće vode, sve takse i napojnice. Röntgen, velika analiza mokraće.

Direktan vagon Zagreb — Radenci bez prelaza.

Tražite prospekte.

osamdeset devet dolara, ali za nijednu paru više, jer bi mi se inače ona povratila. Priznajem, da to izgleda smiješno. Ispočetka vam se ljudi smiju, kada im nudite takvu neobičnu bocu za tako nisku cijenu, i konačno . . . ali to nije važno, i nije potrebno, da dotičem to pitanje. Sjetite se ipak, da je nije slobodno prodati nego samo za kovani novac.«

»Kako, vi biste htjeli, da ja znam, da li je to, što vi govorite, istina?« upita Keawe.

»Vi eto možete pokušati da napravite dobar posao, i to odmah,« ponovi čovjek. »Dajte mi svojih pedeset dolara, sada uzmite bocu . . . A sada zaželite, da vam se vaših pedeset dolara odmah povrati u džep. Ako vam se vaša želja ne ostvari, dajem vam časnu riječ, da ću pogodbu smatrati nevaljalom i da ću vam povratiti vaš novac.«

»Ne ćete me prevariti?« upita Keawe.

Čovjek se zakune velikim Bogom, da ne će.

»Pa dobro, to ipak mogu pokušati,« reče Keawe, »a konačno ne ću ništa izgubiti.«

On pruži dakle svojih pedeset dolara čovjeku, koji mu dade bocu.

»Đavle u boci,« progovori Keawe, »ja želim, da se mojih pedeset dolara povrati meni.«

Tek što je izgovorio te riječi, kad li se njegov džep napuni dolarima, kao što je bio pun i prije.

»A sada, živio mi, moj dragi veseljače, nek te vjetar nosi!« reče nepoznati čovjek Keaweu.

(Nastavit će se.)

Milostiva gospođo, budite ljubazni posjetiti našu žensku konfekciju, da razgledate bez obveze na kupnju, što nova moda pruža.

Dame izvan Zagreba neka zatraže naš veliki besplatni katalog za zimu 1936/37.

din. 410·–

Kastner i Öhler

Zagreb

ANEGDOTE

NEPROMIŠLJENA IZJAVA

Martini, čuven francuski liječnik, koji je često izlanuo, što mu je na jezik došlo, vidje sjajnu karucu nekoga grofa, koji se provezao kraj njega. »Gledajte,« vikne on svojim prijateljima, »kako taj čovjek troši novce, a meni je već tri godine dužan za smrt svog oca.«

DOSJETLJIVO

Jedan čovjek nije imao novaca, da prilijepi oglase po ulicama za one, koji hoće vidjeti konja, koji ima rep ondje, gdje bi trebao imati glavu, te da ne će platiti nego jedan sou. To je bilo na sajmu na Svetoga Germana, gdje je dobio mnogo novaca, a nije pokazivao ljudima drugo nego jednoga konja, koji je za rep bio svezan k jaslama. Oni, koje je nasamario, nijesu potraživali svoje novce, samo da se prevare i drugi, koji su ulazili, tako da je taj domišljan lijepo zaradio.

SPORT

Nogomet. Odigrana su drugo i treće kolo utakmica za državno prvenstvo, u kojima je bilo mnogo iznenađenja. U Zagrebu je beogradski B. S. K. pobijedio katastrofalno Konkordija, koja je dvaput bila državni prvak, i je B. S. K. protiv Jugoslavije s 2:1, dok je Konkordija, koja je dvaput bila državni prvak, i nalazi se na posljednjem mjestu, opet izgubila i to protiv Baska s 3:1. — Zagrebački Građanski igrao je protiv osječke Slavije s 4:3, a ove nedjelje je pobijedio Haška sa 4:0. Osječka Slavija izgubila je ove nedjelje protiv Ljubljane s 3:0. — Splitski Hajduk izgubio je pretprošle nedjelje protiv Baska s 2:1, a ove nedjelje protiv sarajevske Slavije s 3:0, koja je pretprošle nedjelje pobijedila Jugoslaviju s 2:1 i vodi u državnom prvenstvu.

Hašk je svoju turneju po Švicarskoj završio s neuspjehom. Prvu utakmicu odigrao je u Zürichu protiv Grasshoppersa i izgubio sa 7:0, a drugu utakmicu protiv reprezentacije Berna s 3:3.

U prvenstvu Zagreba, koje je pretprošle nedjelje započelo, podijeljeni su klubovi u tri razreda. Postignuti su ovi rezultati: Viktorija—Slavija (Varaždin) 2:0; Željezničar—Sparta 3:1; Makabi—Hajduk 4:0; Viktorija—Makabi 2:1; Sparta—Hajduk 5:1; Sava—Ličanin 2:1; Policijski—Uskok 4:3; Zet—Grafičar 7:3; Ferraria—Slavija (Zagreb) 1:0.

Održana je glavna godišnja skupština Zagrebačkog Nogometnog Podsaveza, na kojoj je došlo do izražaja nezadovoljstva protiv mnogih istaknutih vođa Z. N. P-a. Nezadovoljnike je vodio Hrvatski Športski Savez, koji je išao za tim, da u upravu dođu zastupnici i ostalih športskih klubova, jer je dosada veliku većinu imao Građanski. Međutim na skupštini je pobijedila lista na čelu s dosadanjim predsjednikom Bergerom.

Z. M.

DOBRIJAN BJEŽI AEROPLANOM

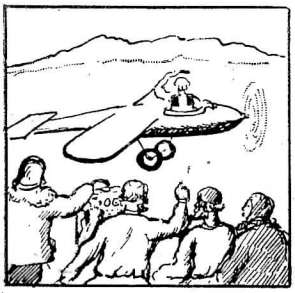

Dok je onaj crveni »feljbaba«, koji je ravno iz Moskve bio stigao aeroplanom, čitao zatočenicima najnovije naredbe, čika Dobrijan se došuljao do njegova aviona, sjeo u nj i poletio.

Kad su se oni dolje oko »feljbabe« ogledali, imali su šta vidjeti: čika sjedi u crvenom zračnom vozilu, veselo im domahuje svojom dalmatinskom ćepicom te leti... leti...

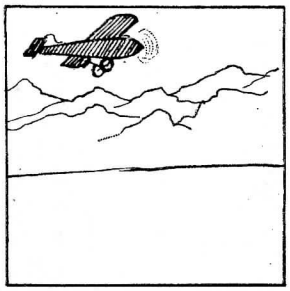

Leti on, leti nebu pod oblake, da ga ne stigne boljševička potjera. Leti, zadovoljno puši svoju lulicu i smišlja, na koju li stranu da krene. Hajd prema sjeveru, pa šta Bog da!

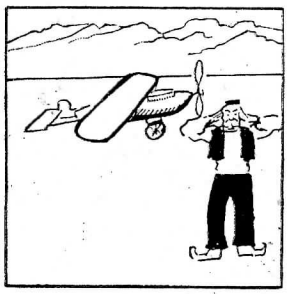

Preletio je šume i planine, dopro daleko na sjever, gdje je sam led. Tu mu nestalo benzina te se morao spustiti. I sad se hvata za glavu, šta će u tom pustom ledenom kraju.

ŠALE

»FLEGMA.« Gospodin: »Ali, Barice, pa vi čistite moj tanjur sa svojom pregačom!«

Barica: »Ništa zato, gospodine! Pregača je i onako već posve zamazana.«

TEŠKA STVAR. A: »Koji je danas datum?«

B: »Ne znam, ali pogledaj na novine, što ih u ruci držiš!«

A: »Kakva mi korist i od toga, kad su to novine od jučer.«

NAMJEŠTENJE. A: »Napokon sam ipak dobio mjesto. Uređujem kod jednih novina meteorološku rubriku.«

B: »A je li to dobro mjesto?«

A: »Pa tako, prilično! Samo što čovjek unapred nikad ne zna, kakvo će zapravo biti vrijeme.«

NE ĆE MU SE U MIROVINU. A: »Pa zašto ne ideš u mirovinu, kad si već odslužio propisani broj godina?«

B.: »Oči su mi posve oslabile, sluh me je ostavio, a ne mogu više ni da hodam, pa što ću onda u mirovini?«

NEVJERNI TOMA. Sudac: »Bolje je, da sve priznate. Priznanje će vam se uzeti kao olakotna okolnost.«

Optuženi: »Poznam ja to, gospodine suče, i dao sam se time već jednom nasamariti, ali se ne dam više!«

POSVE JEDNOSTAVNO. Sudac (tužiteljici): »Vi, dakle, tvrdite, da vas je ovaj mladi gospodin poljubio protiv vaše volje! Ne razumijem, kako je to bilo moguće, ako je on mnogo manji od vas?!«

Gospođica: »A zašto ne bi bilo moguće?... Zar se ja ne mogu sagnuti?«

UŽASNA PRIJETNJA. Vjerovnik: »Da znate, danas sam posljednji put došao s ovim računom, da mi ga naplatite!«

Dužnik: »Tim bolje, jer ste mi i onako već dosadili.

Dječja priča u slikama

KONJIC GRBAVKO

12. PO P. JERŠOVU — PRIREDIO A. JAKŠIĆ — CRTNJE OD A. SERGEJEVA

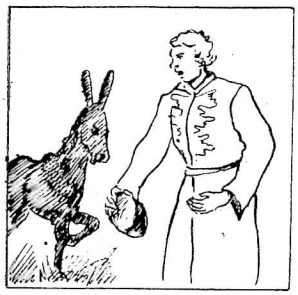

Ivan otide Grbavku, da mu se potuži. Grbavko mu reče, da se ne žalosti, jer će mu i tu biti na pomoći. Neka traži od cara svileni šator i razno carsko jestivo.

Otide odmah caru, zapita, kako mu je Grbavko savjetovao, a car mu sve to bez riječi dade. Ivan uze stvari, spremi ih u jednu vreću i ode od cara.

Vreću baci na leđa, uzjaše svoga Grbavka i uputi se na njem, da potraži Car-djevicu. Konjic Grbavko je jurio svom brzinom, da Ivan brže stigne.

Nakon duga putovanja stiže Ivan na morsku obalu, kamo je svake godine dva puta dolazila Car-djevica. Skine stvari s leđa i razapne šator i stane da čeka.

Ilustrovani tjednik „Obitelj" izlazi svake nedjelje. Pretplata 30 Din na tri mjeseca, za inozemstvo 4 dolara godišnje. Pretplata se plaća unaprijed Rukopisi se ne vraćaju. „Obitelj" izdaje Konzorcij Kuća Dobre Štampe. Za izdavača i uredništvo odgovara Dr Josip Andrić, glavni urednik „Obitelji" Zagreb, Trenkova 1. Adresa uredništva i uprave „Obitelji": Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Telefon 54-17. Ček. rač. pošt. šted. br. 33.536 „Obi... ...Na...inih Novina u Zagrebu. Za tiskaru odgovara V. Kirin, Deželićeva ul. 2.

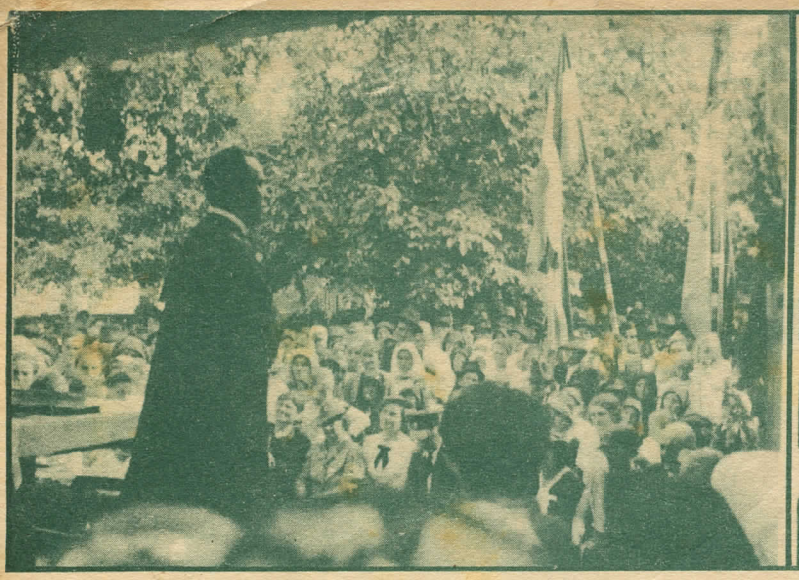

MOROVIĆKI ŽUPNIK EMERIK GAŠIĆ OTVARA PROSLAVU

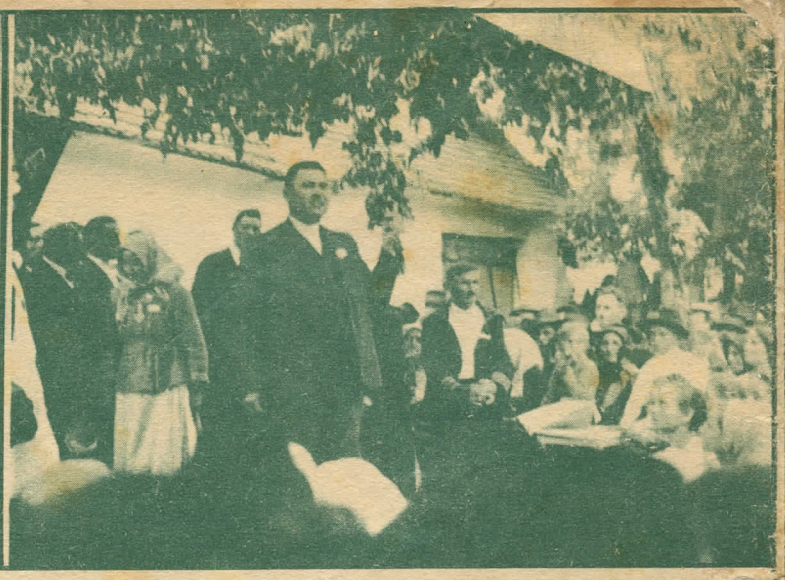

HRVATSKI NARODNI ZASTUPNIK ŽIVAN KUVEŽDIĆ GOVORI

PROSLAVA „LIJEPE NAŠE“

U MOROVIĆU U SRIJEMU

Sve slike foto „Obitelj“

MOROVIĆANIN ODVJETNIK DR PETAR KAVEDŽIĆ GOVORI

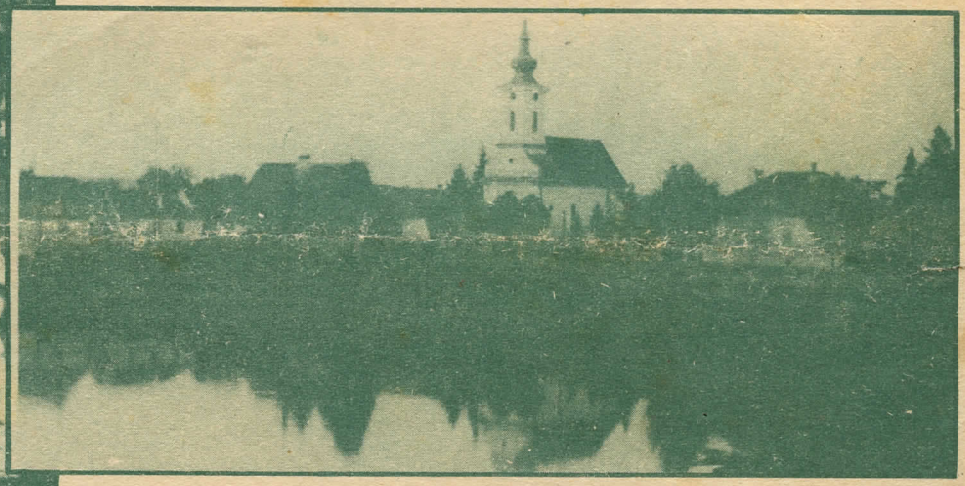

ŽUPNA CRKVA, ŽUPNI DOM I KALVARIJA U MOROVIĆU
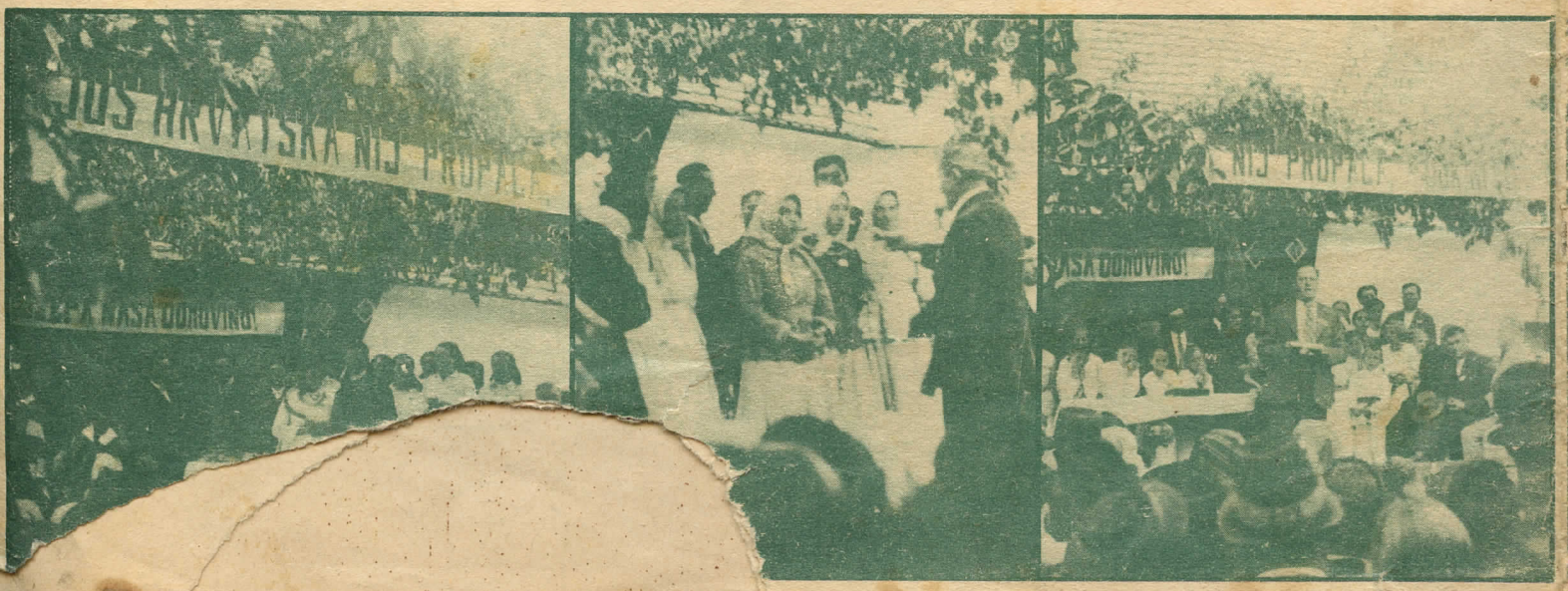
Slike dolje:
Lijevo: MOROVIĆKI KRIŽARI IZVODE MATASOVIĆEVU GLUMU „LIJEPA NAŠA“. — *Srednja:* PJEVAČKI ZBOR IZ ILAČE PJEVA. — *Desno:* HINKO PIUSSY GOVORI